

INFORMACIJA O PRESJEKU ZATEČENOG STANJA NA DAN 31. OKTOBAR 2023. GODINE I PRIORITETNIH OBAVEZA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA JAVNE UPRAVE

REFORMA JAVNE UPRAVE

Implementiramo strateški okvir (Strategija reforme javne uprave 2022 – 2026) koji je zasnovan na principima SIGMA-e u kontekstu stvaranja dobre javne uprave. U Izvještaju Evropske komisije je navedeno da je Crna Gora umjereno spremna u oblasti reforme javne uprave i ostvaren je ograničen napredak. Naglašeno je da Crna Gora treba da uspostavi efikasne linije odgovornosti unutar uprave, obezbijedi zapošljavanje zasnovano na zaslugama, kompetencijama i nezavisnosti državnih službenika, u skladu sa relevantnim akcionim planovima i budžetskim okvirom, kao i da poboljša pristup građana Crne Gore javnim informacijama usvajanjem Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

U dijelu monitoringa procesa reforme javne uprave, pripremljen je i usvojen je Izvještaj o implementaciji AP Strategije reforme javne uprave za 2022. godinu. Izvještaj je pokazao da je realizacija aktivnosti sprovedena usporenom dinamikom usled ključnih izazova:

- (i) Politička nestabilnost koja je rezultirala promjenama organizacionih i kadrovskih rješenja;
- (ii) Sajber napadi koji su značajno usporili rad kompletnog sistema javne uprave;
- (iii) Primarano preuzimanje uloge predlagača ključnih zakona u oblasti reforme javne uprave od strane Skupštine - Vlada nema kontrolni mehanizam u odnosu na zakone koji su prethodno usvojeni uz poštovanje svih zakonskih procedura.

Ministarstvo javne uprave kao koordinator kompletnog procesa reforme javne uprave je pružalo stručno-administrativnu podršku Savjetu za reformu javne uprave. Rad Savjeta je unaprijeđen formiranjem nove koordinacione strukture, saglasno strateškim ciljevima i, uz optimizaciju kao horizontalnu aktivnost, obuhvata sledeće oblasti: organizacija i rad javne uprave u funkciji potreba građana, digitalizacija i servisi, profesionalizacija javne uprave, transparentnost i otvorenost rada javne uprave, strateško planiranje. U periodu od oktobra 2022. do maja 2023. Savjet je održao četiri sjednice, o čemu je sačinjen i objavljen Izvještaj o radu Savjeta.

U kontekstu Izvještaja o radu Savjeta, izdvajamo preporuke kojima smo definisali smjernice u cilju dodatnog unapređenja rada Savjeta:

- (i) Važnost političkog nivoa podrške i potreba da bude obezbijeden kontinuitet u radu na najvišem nivou;
- (ii) Potrebno je intenzivirati rad koordinacionih tijela i na taj način dodatno osnažiti podršku reformi javne uprave;
- (iii) Potrebno je da Ministarstvo javne uprave i Ministarstvo finansija obezbijede neophodne kapacitete za kvalitetnu realizaciju IPA III projekta podrške radu Savjeta za reformu javne uprave, monitoringu i izvještavanju o realizaciji strateških dokumenata.

Pripremljen je nacrt Mape puta za upravljanje kvalitetom u javnoj upravi sa planom promocije upravljanje kvalitetom 2024-2026. U Crnoj Gori se po prvi put uvodi sistem upravljanja kvalitetom u javnoj upravi kada je u pitanju pružanje javnih usluga. Na taj način se želi postići veći kvalitet pruženih usluga, kao i veće zadovoljstvo građana i privrede pruženim uslugama.

SARADNJA SA NVO

Implementacija i monitoring Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022 – 2026. sa Akcionim planom 2022-2023. koja je usvojena u julu 2022. Ovim dokumentom strateški su planirane potrebe države, odnosno kreiranje javnih politika kroz saradnju države i NVO sektora. Osim unapređenja postojećeg normativnog i institucionalnog okvira za rad NVO predstavljen je set novih aktivnosti, koje se odnose na digitalizaciju postupka za registraciju NVO, objavljivanje svih podataka o radu i njihovom finansiranju, stvaranje uslova za finansiranje resursnih centara, uređenje oblasti volontiranja, kao i srednjoročno planiranje prioriteta odnosno izrade programa saradnje sa NVO kojima se određuje drugačiji pristup daljoj saradnji i stvaranju NVO sektora kao snažnog partnera države Vladi na njenom evropskom putu.

Pripremljen i usvojen prvi Izvještaj o implementaciji Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022 – 2026. za 2022. Izvještaj je pokazao da je u toku realizacija ključnih aktivnosti: izrada Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, kao i Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj imovini. Kao rezultat je prikazana i platforma www.sveonvo.me – kreirana po principu svi podaci od značaja za rad NVO na jednom mjestu. Takođe, Izvještajem je obuhvaćena informacija o donatorskoj konferenciji (na kojoj je predstavljena Strategija saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija za period 2022 – 2026), kao i informacija o izradi inovirane metodologija za dostavljanje podataka za potrebe sačinjavanja Izvještaja o primjeni Uredbe o izboru predstavnika NVO u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija.

Usvojen godišnji izvještaj o realizaciji javnih konkursa i odobrenih projekata u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama u 2022. godini, u kojoj je za finansiranje i kofinansiranje projekata i programa nevladinih organizacija kojima se implementiraju javne politike raspodijeljeno ukupno 4,116,984.32 EUR, što čini 81,52% ukupno opredijeljenog iznosa za ove namjene, odnosno 5.050.000,00 EUR.

Donijeta Odluka o Odluke o utvrđivanju prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa NVO u 2023. godini, shodno ovoj odluci u tekućoj godini za projekte i programe nevladinih organizacija opredijeljeno je 5.054.566,64 EUR, dok je za kofinansiranje podržanih EU projekata opredijeljeno još 1.270.000,00 EUR. Odnosno ukuono u 2023. godini 6.324.566,64 EUR;

U toku je priprema prijedloga Odluke o utvrđivanju prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa NVO u 2024. godini, u skladu sa Zakonom o NVO.

U toku je programiranje oblasti od javnog interesa Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, kako bi dostavljeni prijedlog programiranih oblasti od javnog interesa iz nadležnosti ovog resora bio inkorporiran u Prijedlog odluke. Nakon dostavljanja usaglašenih sektorskih analiza od strane pomenutog organa, utvrdiće se da li je dostignut zakonski minimum od najmanje 0,3% godišnjeg budžeta u oblastima od javnog interesa i 0,1% godišnjeg budžeta u oblasti zaštita lica sa invaliditetom, te utvrditi da li su stečeni uslovi za pripremu Prijedloga Odluke.

U saradnji s Upravom za ljudske resurse i u jednom dijelu uz obezbijeđenu ekspertsku podršku u okviru TA projekta koji je realizovan u protekle dvije ipo godine, pripremljen je Program obuka za službenike koji se bave poslovima finansiranja projekata i programa nevladinih organizacija u skladu sa Zakonom o NVO. Obuke se realizuju u saradnji sa Upravom za ljudske resurse i vršiće se u kontinuitetu. (Obuke su započele 31. oktobra tekuće godine i toku su).

Javni konkurs za raspodjelu sredstava za kofinansiranje projekata i programa NVO podržanih iz fondova Evropske unije za 2023. godinu je još uvijek u toku. (Raspisan 28. februara 2023. godine). Do sada je donijeto ukupno šest odluka o raspodjeli, podržano je 45 projekata u ukupnom iznosu od 1.229.151,31 EUR.

Ukupan iznos sredstava opredijeljen za ove namjene je 1.270.000,00 eura i kofinansiranje projekata se vrši do utroška cjelokupnog iznosa sredstava, a prijave je moguće podnijeti zaključno sa 1. decembrom tekuće godine.

U decembru 2022. Godine na poslednjoj sjednici Vlade usvojen je Nacionalni akcioni plan za 2023/24 godinu za oblast OGP- POU (Partnerstvo za otvorenu vladu) . U toku 2023/2024 sprovodi se implementacija mjera i aktivnosti.

LOKALNA SAMOUPRAVA

Ministartvo javne uprave intezivno radi na izradi Analize funkcionisanja sistema lokalne samouprave u Crnoj Gori. Analizirani su podaci dostavljeni od strane 19 opština, pripremljeni su preliminarni rezultati koji su prezentovani Radnoj grupi.

Metodološkim pristupom planirano je održavanje fokus grupa sa opštinama radi provjere dostavljenih podataka koji će se sprovesti od 16.11. do 29.11.2023. godine. Uporedo sa tim, realizovaće se sastanci sa Ministarstvom finansija, drugi sastanak sa Državnom revizorskom institucijom, Zajednicom opština Crne Gore, kao i Upravom za državnu imovinu.

Nakon toga će biti finalizovana Analiza i podijeljena na sastanku Radne grupe, Savjetu za reformu javne uprave, nakon čega će biti dostavljena i Vladi Crne Gore.

NORMATIVA

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama

Početak maja 2022. godine, u skladu sa Zaključkom Vlade iz skupštinske procedure povučen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu

informacijama. U međuvremenu nastavljen je rad na ovom zakonu, te je Ministarstvo javne uprave, shodno proceduri koja je propisana Poslovníkom Vlade Crne Gore, ponovo poslalo tekst zakona na mišljenje nadležnim organima. Po dobijanju mišljenja od strane Ministarstva odbrane, Ministarstva finansija, Ministarstva pravde, Ministarstva evropskih poslova i Sekretarijata za zakonodavstvo, Ministarstvo je inoviralo tekst zakona i isti dostavilo Misiji Crne Gore u Briselu. Nakon dobijanja pozitivne ocjene od strane EK, zakon je utvrđen od strane Vlade Crne Gore, 7. marta 2023. godine i upućen u skupštinsku proceduru.

Zakon o Vladi

Radno tijelo za pripremu Predloga zakona o Vladi koje je formirano sredinom juna 2022. pripremlilo je Nacrt zakona. Ministarstvo javne uprave je krajem jula upoznało Vladu sa ovim nacrtom. Tokom javne rasprave koja je trajala 40 dana (Izveštaj sa javne rasprave, objavljen je na sajtu ministarstva, na sljedećem linku: <https://www.gov.me/dokumenta/4fbd1160-3059-4a6a-9692-93514c9c90fa>) i sprovedenih dodatnih međuresorskih konsultacija tekst zakona je unaprijeđen u skladu sa pristiglim komentarima. Na tekst zakona Venecijanska komisija je 10. oktobra 2023. godine dostavila mišljenje u kome je, između ostalog, navedeno da je potrebno dodatno precizirati neka od predloženih zakonskih rješenja, uz preporuku da ovaj postupak treba da dovrši novoizabrana Vlada, a ne Vlada u „tehničkom mandatu“.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o NVO

Ministarstvo javne uprave pripremlilo je dokument pod nazivom “Identifikovani problemi i moguća rješenja budžetskog finansiranja projekata i programa NVO”, koji je poslužio kao polazna osnova za pripremu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o NVO. Nakon sprovedenog postupka konsultovanja zainteresovane javnosti povodom pripreme predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona nevladinim organizacijama i postupka izbora predstavnika NVO za učešće u Radnom tijelu, formirano je Radno tijelo za izradu Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o NVO koje čine predstavnici svih relevantnih institucija i NVO sektora (dva predstavnika). Na osnovu dobijenih komentara na sastancima Radnog tijela predstavnici MJU su pripremlili radnu verziju zakona. Za izradu ovog zakona obezbijeđena je podška eksperta, koji je angažovan kroz EU projekat koji finansira Evropska komisija. Ovo ministarstvo nastaviće rad na pripremi Nacrta zakona koji će biti upućen na javnu raspravu.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijском nadzoru

Pripremljen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijском nadzoru, koji je nakon povlačenja iz Skupštinske procedure, shodno proceduri propisanoj Poslovníkom Vlade Crne Gore poslat na mišljenje nadležnim organima. Nakon usaglašavanja sa organima Predlog zakona biće upućen Vladi na utvrđivanje.

Zakon o državnim službenicima i namještenicima

Nakon sprovedenog postupka konsultovanja zainteresovane javnosti povodom pripreme predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima i namještenicima i postupka izbora predstavnika NVO za učešće u Radnom tijelu,

formirano je Radno tijelo za izradu Predloga Zakona koje čine predstavnici svih relevantnih institucija i NVO sektora.

Uzimajući u obzir pristigle komentare tokom konsultovanja zainteresovane javnosti i komentare članova Radnog tijela, Ministarstvo javne uprave je pripremio pregled odrebi koje je potrebno mijenjati. U narednom periodu ovo ministarstvo će pripremiti Nacrt zakona.

Ministarstvo javne uprave, kao organ uprave koji je shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 98/23), između ostalog, zadužen za razvoj informacionog društva i elektronske uprave, vrši poslove uprave koji se odnose na upravljanje Jedinstvenim informacionim sistemom i obezbjeđivanje tehničkih i drugih uslova za njegovo korišćenje.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi

Ministarstvo javne uprave kontinuirano prati primjenu Zakona o lokalnoj samoupravi i vrši nadzor nad radom organa lokalne samouprave, na osnovu čega priprema polazne osnove za izmjene i dopune ovog zakona. U fokusu izmjena Zakona o lokalnoj samoupravi biće otklanjanje svih izazova u implementaciji važećeg zakona, međuopštinska saradnja, unaprijeđenje sprovođenja upravnog nadzora nad jedinicama lokalne samouprave, upravljanje ljudskim resursima, kao i revidiranje odredbi koje će unaprijediti sistem funkcionisanja lokalne samouprave.

Zakonom o elektronskoj upravi („Službeni list CG“, br. 72/19), definisano je da Jedinstveni informacioni sistem čine: Data centar, Disaster Recovery centar, informaciono-komunikaciona infrastruktura, kao i dijeljeni infrastrukturni, aplikativni i internet sistemi.

U nadležnosti Ministarstva javne uprave je, između ostalog, priprema predloga zakona i drugih propisa iz oblasti elektronske uprave, elektronske identifikacije i elektronskih usluga povjerenja, elektronskog dokumenta i informacione bezbjednosti, kao i praćenje primjene i usaglašavanje navedenih propisa sa propisima Evropske unije. Zakoni iz navedenih oblasti su:

- Zakon o elektronskoj upravi („Službeni list CG“, br. 72/19) Zakon o informacionoj bezbjednosti („Službeni list CG“, br. 14/10, 40/16, 74/20)
- Zakon o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu („Službeni list CG“, br. 31/17 i 72/19)
- Zakon o elektronskom dokumentu („Službeni list CG“, br. 132/22) i
- Zakon o informacionoj bezbjednosti („Službeni list CG“, br. 14/10, 40/16, 74/20)

Tokom 2023. godine intezivno se radilo na pripremi predloga novog **Zakona o informacionoj bezbjednosti**, kako bi isti bio usaglašen sa novom Direktivom o mjerama za visoki zajednički nivo sajber bezbednosti (NIS2 direktivom). Navedena direktiva je stupila na snagu u decembru 2022. godine i, između ostalog, predviđa

povećane zahtjeve za bezbjednost mrežnih i informacionih sistema, kao i obaveze za prijavljivanje sajber incidenata.

Donošenjem novog Zakona se nastoji da se rješavaju pitanja povećane međusobne povezanosti fizičkog i digitalnog svijeta, uz pomoć zakonodavnog okvira, kojim se uspostavljaju čvrste mjere informacionu bezbjednosti.

Predlog Zakona o informacionoj bezbjednosti je upućen Evropskoj komisiji na mišljenje i u očekivanu smo odgovora.

DIGITALNA INFRASTRUKTURA

Ministarstvo javne uprave upravlja Data centrom u kojem su smješteni ključni informacioni sistemi i servisi Vlade, od kojih su najvažniji:

- sistem za elektronsko upravljanje dokumentima (eDMS),
- elektronske sjednice Vlade (eSV),
- Vladin e-mail sistem,
- Portal Vlade – gov.me
- Nacionalni sistem za identifikaciju i autentifikaciju (NS-eID),
- Nacionalni sistem za elektronsko plaćanje (NS-NAT),
- Nacionalni sistem za razmjenu podataka između državnih organa (GSB),
- portal eUprave,
- portal ePeticije,
- portal nevladinih organizacija,
- portal otvorenih podataka.

Unapređenje resursa informaciono-komunikacione mreže

U toku 2023. godine izvršene su brojne aktivnosti na povećanju stepena informacione bezbjednosti, u smislu neovlaštenog pristupa podacima, sajber napada i dostupnosti servisa kroz implementaciju bezbjednosnih firewall neophodnih za kontrolu saobraćaja i kriptovanu komunikaciju između tačaka na informaciono-komunikacionoj mreži organa, kao i aktivne mrežne opreme koja obezbjeđuje veću pouzdanost i brzinu toka podataka kroz mrežu organa državne uprave. Na taj način je u velikoj mjeri smanjen stepen nedostupnosti mrežnih servisa uslijed problema sa aktivnom mrežne opreme.

Aktivna mrežna oprema je zamijenjena u ukupno **sedam (7)** državnih institucija, od kojih se većina nalazila na kritičnim čvorištima mreže i to u: Vladi Crne Gore, Skupštini Crne Gore, Ministarstvu finansija, Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvu prosvjete, Instituciji Predsjednika Crne Gore i Upravi za ljudske resurse.

Ministarstvo javne uprave, shodno svojim nadležnostima, u kontinuitetu vrši nabavku komunikacionih linkova i internet servisa za državne organe i organe državne uprave.

U ovom momentu, telekomunikacioni linkovi su obezbijedeni za ukupno **549** lokacija, od čega:

- internet servisi – **36** lokacija, za potrebe **18** institucija,
- mjesni i međumjesni linkovi – **100** lokacija, za potrebe **15** institucija,
- optički linkovi – **90** lokacija, za potrebe **33** institucije,
- MPLS linkovi – **323** lokacije, za potrebe **46** institucija.

Unapređenje hardverskih resursa

U toku 2023. godine evidentan je porast zahtjeva za korištenje virtuelizacione platforme Vlade Crne Gore od strane organa državne uprave, što ide u prilog činjenici da Ministarstvo javne uprave u kontinuitetu unapređuje informaciono-komunikacionu infrastrukturu u operativnom i bezbjednosnom smislu. Primjeri institucija koje su prepoznale značaj ovog načina upravljanja hardverskim resursima i smještanja svojih informacionih sistema na infrastrukturu u okviru Data centra su:

Ministarstvo ekonomije za:

- web portal programi.gov.me,
- web portal za Centralni turistički registar,
- web portal za podršku malim i srednjim preduzećima,
- informacioni sistem za patentni registar,
- web portal jedinstvena kontakt tačka (portal Point Of Single Contact),
Montenegro Village portal;

Ministarstvo kapitalnih investicija - za informacioni sistem za monitoring i uštedu energije;

Ministarstvo nauke - za registar subjekata inovacione djelatnosti i web portal za programe podrške inovacijama;

Ministarstvo evropskih poslova - za web portal za IPA projekte;

Uprava za ljudske resurse - za informacioni sistem za elektronsko testiranje kandidata;

Predsjednik Crne Gore - za novi web portal institucije;

Uprava za inspeksijske poslove - za jedinstveni inspeksijski informacioni sistem i portal za zaštitu potrošača.

Naime, u toku 2023. godine, **22** nova informaciona sistema je implementirano na Vladinoj private cloud infrastrukturi, za **11** institucija, čime se dolazi do broja od ukupno **53** informaciona sistema, **22** servisna sistema za ukupno **18** državnih institucija. Za potrebe ovih informacionih sistema konfigurirano je ukupno **172** virtuelna servera.

Ujedno, dodatnih **šest (6)** institucija je smjestilo svoju sistemsku i informaciono-komunikacionu opremu u Data centar kojim upravlja Ministarstvo javne uprave, za potrebe funkcionisanja **12** informacionih sistema, što u konačnom zbiru implicira da je ukupno **24** institucije smjestilo **87** informacionih sistema na više od **200** virtuelnih i fizičkih servera u ovom Data centru.

Pored centralizacije informacionih sistema na jedinstvenoj platformi, centralizovani su i sistemi:

- Sistem za upravljanje korisničkim nalogima – za **68** institucija i **6945** korisnika,
- E-mail sistem – za **74** institucije i **6500** korisnika,
- Sistem antivirusne zaštite – za **41** instituciju i **2459** korisnika,
- Sistem udaljenog pristupa – za **59** sistema i **258** korisnika.

Ostvarivanje ušteta / Optimizacija

Uz činjenicu da je prethodno navedena organizacija upotrebe serverskih i mrežnih resursa, sa operativnog i bezbjednosnog aspekta, najracionalniji način upotrebe, treba uzeti u obzir i da ista donosi smanjenje drugih troškova za državne institucija. Ovi troškovi se odnose na održavanje opreme, koji se nerijetko se kreću od **10-15%** od vrijednosti same opreme, na godišnjem nivou.

Ujedno, ukupne uštete u odnosu na korišćenje centralizovanog načina čuvanja podataka i smještanja informacionih sistema okvirno iznosi **700.000,00 €** samo za nabavku opreme, a ukoliko bi tome dodali i pružanje usluga upotrebom softverskih alata za sajber bezbjednost i usluge održavanja opreme, platformi i alata, ova cifra bi, aproksimativno, iznosila i do **1.500.000,00 €**.

SAJBER BEZBJEDNOST

Formirana Direkcija za informacionu bezbjednost

Direkcija funkcioniše kao **Vladin CIRT** (Computer Incident Response Team), sa zadatkom da u koordinaciji sa Direkcijom za sistemsku i mrežnu infrastrukturu deluje kao **Vladin bezbjednosno-operativni centar (G-SOC)** koji radi neprekidno, u režimu 24/7. Ovakva organizacija omogućava promptno reagovanje na sajber pretnje i incidente, pružajući ključnu podršku u očuvanju nacionalne sajber bezbjednosti.

Uspostavljen sajber ekosistem

U toku 2023. godine, uspješno je uspostavljen napredni ekosistem sajber bezbjednosti i implementiran skup alata neophodnih za efikasan sistem detekcije, odgovora na prijetnje i prevencije štete nad imovinom i podacima.

Napredni ekosistem sajber bezbjednosti obuhvata niz unapređenja, koja se odnose na:

- centralizovano upravljanje alatima, kao jedinstveno administrativno rješenje u kojem su integrisane sve komponente bezbjednosnih operacija, u cilju omogućavanja potpune efikasnosti i vidljivosti u cijelom ekosistemu, kao i kontrolu nad svim incidentima, od upozorenja do otklanjanja. U okviru ovog alata nalaze se i funkcionalnosti rješenja za prikupljanje sigurnosnih informacija i događaja (SIEM), koji pružaju kompletan uvid na cjelokupnu IT infrastrukturu;
- napredno endpoint rješenje za anti-virus, anti-spam i anti-malware zaštitu krajnjih uređaja (računara i servera);
- zaštitu elektronske pošte, u vidu skupa komercijalnih alata (e-mail gateway, sandboxing, antivirus), koja zaustavlja prijetnje koje se prenose putem e-pošte, uz identifikaciju napada i napadača, prije nego što prouzrokuju štetu;
- alate za analizu, u cilju otkrivanja napada sa visokom preciznošću i niskom stopom lažnih upozorenja, kao i otkrivanja i zaustavljanja napada na mrežnom nivou;
- alate za pretragu fajlova i mrežnog saobraćaja, kao i mapiranje procesa iz sistema u realnom vremenu, brisanje i zaustavljanje malicioznih procesa u sistemu po indikatorima kompromitacije (IOC);
- alate za provjeru nepoznatih prijetnji sa mehanizmom za dinamičku analizu bez potpisa koji provjerava sumnjivi mrežni saobraćaj;
- alate za praćenje globalnih sajber kampanja u cilju proaktivnog djelovanja i otklanjanja poznatih ranjivosti na sistemima;
- alate za monitoring mrežnih uređaja, servera i detekciju upozorenja na istim;
- alate za skeniranje portala i informacionih sistema na poznate ranjivosti;
- web aplikativni firewall za zaštitu web portala;
- serverski firewall unaprijeđen dodatnim sistemima zaštite od neovlašćenog pristupa serverskoj infrastrukturi;
- internet firewall za kontrolu kompletnog mrežnog saobraćaja sa funkcionalnostima za nezavisnu administraciju do 250 mrežnih lokacija;
- dvofaktorsku autentifikaciju udaljenih VPN konekcija.

Kontinuirano se izvršava penetraciono testiranje (analiza ranjivosti) ukupno **40** informacionih sistema i portala, na osnovu čega su implementirane preporučene sigurnosne zakrpe i ažuriranja aplikativnog i sistemskog softvera.

U toku 2023. godine, u okviru monitoringa identifikovano je i izolovano **87** računara, kao i upućena obavještenja nadležnim institucijama, te preduzete aktivnosti na uklanjanju ranjivosti. Izdato je **56** upozorenja vezanih za identifikovane prijetnje.

Jačanje svijesti o sajber bezbjednosti

U toku 2023. godine, uspostavljen je portal cirt.gov.me, koji je dizajniran na način da funkcioniše kao centralna tačka za razmenu informacija o sajber bezbjednosti između Vlade i ostalih zainteresovanih strana, uključujući privatni sektor i građane. Portal omogućava pristup resursima, uputstvima i najboljim praksama za poboljšanje sajber bezbjednosti i svijesti o sajber prijetnjama, kao jednom od uspostavljenih mehanizama u cilju podizanja svijesti o ovom problemu.

U okviru interne kampanje „Sajber higijena“, koju je realizovala Vlada Crne Gore u saradnji sa Britanskom Ambasadom u Podgorici, zaposleni u Vladinom CIRT-u su pripremili **tri (3)** edukativna video sadržaja, objavljena u okviru pod-portala Vlade Crne Gore (<https://www.gov.me/budite-sajber-svjესni>).

Takođe, u okviru Digitalne akademije - platforme za edukaciju državnih službenika i građana, pripremljen je pilot projekat *Sajber bezbjednost - bezbjednosna kultura i zaštita podataka* i realizovana inicijalna predavanja. Obuke u Digitalnoj akademiji je pohađalo oko **50** polaznika.

Kroz Program stručnog osposobljavanja i usavršavanja državnih službenika i namještenika Uprave za ljudske resurse, u okviru tematske oblasti *Bezbjednosna kultura*, realizovane su **dvije (2)** obuke na temu Sajber bezbjednosti, koje je pohađalo oko **50** polaznika.

U okviru treninga iz oblasti sajber higijene u javnoj administraciji, koji je predstavljao početnu aktivnost Regionalnog centra za sajber kapacitete Zapadnog Balkana (WB3C) u Rektoratu Univerziteta Crne Gore, u maju 2023. godine, predstavnik Vladinog CIRT-a je održao nekoliko predavanja koja pohađali zaposleni u javnim upravama zemalja Zapadnog Balkana.

Međunarodna saradnja i učešće u projektima

U toku 2023. godine, održano je više sastanaka sa međunarodnim strateškim partnerima u cilju snaženja dalje saradnje u oblastima edukacije zaposlenih i/ili nabavke potrebne informaciono-komunikacione opreme.

U okviru projekta podrške EU: "Cybersecurity Rapid Response for Albania, Montenegro and North Macedonia", čiji je implementator bila estonska e-GA (*e-Governance Academy*), podržana je organizacija **16** obuka iz oblasti rješavanja sajber kriza, kriznog menadžmenta i sajber higijene. Predmetne obuke pohađalo je **260** zaposlenih iz **20** državnih i privatnih institucija (koje su prepoznate kao nosioci kritičnih informatičkih servisa). Kroz predmetni projekat, obezbjeđeno je pružanje ekspertske podrške u radu Vladinog CIRT-a, kao i donacija za nabavku tehničke opreme u svrhu unapređenja kapaciteta za sajber bezbjednost Vladinog CIRT-a.

U toku je realizacija još jednog projekta podržanog od strane Evropske komisije “Cyber Capacity Building in the Western Balkans”, čiji je implementator takođe e-Ga.

Uspostavljena je razmjena informacija o indikatorima kompromitacije (MISP – Malware information Sharing Platform) sa Nacionalnim CIRT-om Belgije.

Regionalni centar za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C)

Pismo namjere za uspostavljanje Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C) je potpisano 16. novembram 2022. godine u Podgorici. Pismo su potpisali predstavnici zemalja osnivača, i to: za Crnu Goru – dr Dritan Abazović, prethodni predsjednik Vlade Crne Gore; za Francusku – Nj.E. Christian Thimonier, prethodni ambasador Republike Francuske u Crnoj Gori; za Sloveniju – Nj.E. Gregor Presker, ambasador Republike Slovenije u Crnoj Gori.

Potpisivanjem pisma namjere, države osnivači su se obavezale da svaka, u skladu sa svojim mogućnostima, obezbijedi sve neophodne uslove za uspostavljanje i funkcionisanje Regionalnog centra. Na taj način, Crna Gora se obavezala da obezbijedi prostorije za permanentni smještaj WB3C. Odluka je donesena da se WB3C smjesti u okviru Naučno-tehnološkog parka Crne Gore.

Tokom ove godine, učinjeni su veliki naponi u cilju ispunjavanja svih neophodnih uslova za osnivanje međunarodne organizacije, kakav će WB3C i imati status. Naime, finalno je utvrđena upravljačka struktura WB3C i tako određeno da svaka država osnivača ima po dva člana u Upravnom odboru. Sa crnogorske strane, članovi Upravnog odbora su predstavnici Ministarstva javne uprave i Ministarstva vanjskih poslova. Takođe, u državama Zapadnog Balkana imenovani su nacionalni koordinatori, za svaku državu pojedinačno.

Na marginama Samita lidera Berlinskog procesa, potpisan je **Ugovor o osnivanju Centra za sajber kapacitete Zapadnog Balkana (WB3C)** sa sjedištem u Podgorici. Ugovor su potpisali: prethodni premijer Crne Gore, Dritan Abazović, predsjednica Slovenije Nataša Pirc Musar i državna sekretarka za Evropu Francuske Lorans Bun.

Što se tiče programskih sadržaja, u toku 2023. godine je održano ukupno **tri (3)** treninga/obuke, na kojima je učešće uzelo oko **40** predstavnika država Zapadnog Balkana. Teme navedenih treninga su obuhvatale oblast sajber higijene, ulogu žena u sajber bezbjednosti i predstavnika sudske vlasti. Do kraja ove godine biće održane još **dvije (2)** obuke, za rukovodioce u oblasti informacione/sajber bezbjednosti u institucijama kritične infrastrukture i predstavnike policije. Očekivani broj polaznika iz država Zapadnog Balkana, za ova dva treninga je **40**.

Polaznici će biti u mogućnosti da nakon uspješno završenih treninga u WB3C stečena znanja prenesu svojim kolegama sa kojima rade na istim ili sličnim poslovima. Na taj

način će se u dogledno vrijeme kreirati mreža sajber eksperata za specifične oblasti, koji će u kontinuitetu razmjenjivati informacije i na taj način stvarati preduslove za unapređenje sajber prostora na Zapadnom Balkanu.

Za Crnu Goru je osnivanje WB3C od izuzetnog značaja, uzimajući u obzir da permanentnim smještanjem ovog centra u Podgorici obezbjeđuje da naša država postane edukativni čvor u oblasti sajber bezbjednosti na Zapadnom Balkanu, što sa sobom nosi i brojne druge benefite.

DIGITALNA TRANSFORMACIJA

Aktivnosti na implementaciji potpisanih Sporazuma o uzajamnom priznavanja elektronskih usluga povjerenja i sistema elektronske identifikacije

Ministarstvo javne uprave je, u ime Vlade Crne Gore, u toku 2019. godine potpisalo dva bilateralna sporazuma o uzajamnom priznavanju elektronskih usluga povjerenja i sistema elektronske identifikacije, sa Republikom Sjevernom Makedonijom i Republikom Srbijom. Potpisivanjem ovih sporazuma stvorena je pravna osnova za uzajamno priznavanje kvalifikovanih elektronskih usluga povjerenja (kvalifikovani elektronski potpis, kvalifikovani elektronski pečat i kvalifikovani vremenski pečat), kao i sistema elektronske identifikacije između Crne Gore i pomenutih republika.

U toku 2023. godine sprovode se aktivnosti implementacije Sporazuma sa Republikom Srbijom, na tehničkom nivou, što podrazumijeva povezivanje Trust Liste Crne Gore sa Trust Listom Republike Srbije. Benefite implementacije Sporazuma primarno će osjetiti građani i privreda obje zemlje, kroz ubrzanje procesa digitalizacije, stvaranje preduslova za implementaciju prekograničnih elektronskih usluga, eliminisanja prepreka u poslovanju, te omogućavanje korišćenja i jednakog pravnog dejstva navedenih kvalifikovanih elektronskih usluga povjerenja u obje zemlje, bez ograničenja.

Na ovaj način Ministarstvo javne uprave ispunjava obavezu koja je predviđena akcionim planom Zajedničkog regionalnog tržišta (CRM) 2021-2024 u dijelu Regionalnog digitalnog područja za integraciju Zapadnog Balkana u panevropsko digitalno tržište, Memorandumom o razumijevanju o regionalnoj interoperabilnosti i uslugama povjerenja u regionu Zapadnog Balkana (potpisanim u Tirani 2020) kao i Zajedničkom izjavom o Interoperabilnom Zapadnom Balkanu (Digitalni Samit, Podgorica 2021) i time potvrđuje posvećenost Crne Gore ka unapređenju regionalne saradnje na polju digitalizacije.

Digitalni servisi za građane i privredu

Ministarstvo javne uprave upravlja **Jedinstvenim sistem za elektronsku razmjenu podataka (JSERP)**, koji omogućava komunikaciju između postojećih informacionih sistema i registara i bržu razmjenu informacija između građana i uprave, kroz automatizovanu razmjenu i upotrebu velikih količina podataka iz državnih registara, te samim tim i pružanje usluga elektronskim putem.

Zahvaljujući razmjeni podataka preko ovog Sistema, realizuje se niz elektronskih usluga iz različitih domena djelovanja javne uprave prema samoj upravi, građanima i privredi. Neke od usluga koje se realizuju zahvaljujući razmjeni podataka preko JSERP-a, te građani i privrednici ne moraju sami prikupljati potrebna dokumenta prilikom ostvarivanja prava na ove usluge kod nadležnih institucija, su :

1. Ostvarivanje prava propisanih Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti:
 - materijalno obezbjeđenje;
 - lična invalidnina;
 - dodatak za njegu i pomoć;
 - zdravstvena zaštita;
 - troškovi sahrane;
 - jednokratna novčana pomoć
 - naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu
 - ostvarivanja besplatnog toplog obroka, i drugih povlastica u procesu obrazovanja za korisnike materijalnog obezbjeđenja
 - dječiji dodatak
2. Preuzimanje podataka o zaposlenima i učenicima za potrebe Informacionog Sistema obrazovanja Crne Gore (MEIS) i omogućavanja:
 - Elektronskog upisa djece u vrtiće;
 - Elektronskog upisa u škole: osnovne i srednje;
 - Elektronskog upisa na fakultete - E-student;
 - Elektronskog upisa u djačke i studentske domove
 - Elektronske prijave za studentske kredite i stipendije
3. Obračun i naplata lokalnih javnih prihoda (Glavi Grad Podgorica),
4. Preuzimanja podataka iz Uprave prihoda i carina za potrebe Informacionog sistema Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore,
5. Preuzimanje podataka o preduzećima koji zagađuju životnu sredinu,
6. Preuzimanje podataka iz registra kaznene evidencije (za fizička i pravna lica) za potrebe postupka elektronskih javnih nabavki (testni mod),
7. Elektronski servis "Glas građana - ePeticija" na kome svaki punoljetni državljanin Crne Gore ili stranac sa stalnim nastanjanjem u našoj zemlji može podnijeti ili glasati za elektronsku peticiju koja se odnosi na neku od oblasti rada Vlade Crne Gore,
8. Preuzimanje podataka o statusu izmirenih poreskih obaveza iz Uprave prihoda i carina za potrebe postupka elektronskih javnih nabavki (u toku je implementacija),
9. Zakazivanje vjenčanja - Glavni grad (u toku implemantacija),
10. Online prijava rođenih i umrlih iz KCCG (u toku implementacija).

Pristup sistemu ima **19** institucija, dok je u Metaregistru prijavljeno oko **40** registara. Trenutno su aktivne elektronske razmjene podataka između **17** parova registara, između kojih se odvija razmjena podataka putem različitih web servisa. Tokom 2023.

godine, bilo je preko **2,5 miliona** upita preko ovog sistema, od kojih se najviše upita obavlja preko servisa sistema Socijalnog kartona. Pokrenuta su **dva (2)** ovakva servisa od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja, prema Centralnom registru Ministarstva unutrašnjih poslova i Centralnom registru poreskih obveznika i osiguranika u Upravi prihoda i carina.

Sistem za elektronsko plaćanje i kontrolu naplate (NS-NAT)

Sistem za elektronsku naplatu, koji razvija i kojim upravlja Ministarstvo javne uprave, predstavlja sistem koji građanima omogućava plaćanje administrativnih taksi, naknada i ostalih javnih prihoda elektronskim putem uz upotrebu platnih kartica, kako bi elektronsku uslugu plaćanja mogli izvršiti bez odlaska na šalter institucija. Ovaj sistem ujedno omogućava i kontrolu izvršenih naplata građana prema institucijama.

U toku 2023. godine, u cilju realizacije ovog projekta, sistem je unaprijeđen kako bi građanima bilo omogućeno da na što jednostavniji način plate neku uslugu. Unapređenje sistema se ogleda u implementaciji novog kanala plaćanja državnih administrativnih taksi i ostalih plaćanja iz nadležnosti organa državne uprave.

U ovom momentu, na portalu <https://eplacanje.gov.me> mogu se izvršiti sledeća plaćanja:

Ministarstvo javne uprave:

- Naknada za polaganje stručnog ispita za rad u državnim organima (III i IV nivo kvalifikacije obrazovanja);
- Naknada za polaganje stručnog ispita za rad u državnim organima (V, VI i VII nivo kvalifikacije obrazovanja);
- Troškovi ponovnog polaganja stručnog ispita za kandidate za III i IV nivo kvalifikacije obrazovanja;
- Troškovi ponovnog polaganja stručnog ispita za kandidate za V, VI i VII nivo kvalifikacije obrazovanja;
- Troškovi ponovnog polaganja ispita za kandidate za vršenje poslova komunalne policije V, VI i VII nivo kvalifikacije obrazovanja;
- Troškovi ponovnog polaganja ispita za kandidate za vršenje poslova komunalne policije za III, IV nivo kvalifikacije obrazovanja;
- Troškovi provjere stručne osposobljenosti za vršenje poslova komunalne policije III i IV nivom kvalifikacije obrazovanja;
- Troškovi provjere stručne osposobljenosti za vršenje poslova komunalne policije V, VI i VII nivo kvalifikacije obrazovanja.

Ministarstvo pravde:

- Administrativna taksa za izdavanje uvjerenja iz kaznene evidencije-fizička lica;
- Administrativna taksa za izdavanje uvjerenja iz kaznene evidencije-pravna lica;
- Administrativna taksa za izdavanje uvjerenja iz prekršajne evidencije-fizička lica;
- Administrativna taksa za izdavanje uvjerenja iz prekršajne evidencije-pravna lica;

- Administrativna taksa za ovjeru pečatom APOSTILLE;
- Uplata za izdavanje prepisa uvjerenja za položeni pravosudni ispit;
- Uplata za izdavanje prepisa uvjerenja za položeni stručni ispit;
- Uplata za notarski ispit;
- Uplata za polaganje ispita za javne izvršitelje;
- Uplata za polaganje ispita za javne izvršitelje - popravni usmeni dio;
- Uplata za polaganje ispita za tumače;
- Uplata za polaganje stručnog ispita za stečajnog upravnika;
- Uplata za pravosudni ispit;
- Uplata za pravosudni ispit - popravni pisani dio;
- Uplata za pravosudni ispit - popravni usmeni dio.

Digitalna akademija

Digitalna akademija ima za cilj kreiranje brzih programa za unapređenje kompetencija i vještina za digitalnu transformaciju Crne Gore, kao i jačanje digitalne svijesti crnogorskog društva i digitalne konkurentnosti ICT sektora.

Trenutno su dostupni prvi programi obuka za koje zainteresovane ciljne grupe mogu aplicirati. Ovi programi uključuju:

- Transformativno liderstvo i upravljanje promjenama,
- "Human-Centered Design" - uvod u dizajn usmjeren na čovjeka,
- "Cybersecurity" - informaciona bezbjednosti i zaštita podataka.

Takođe, dostupan je i poseban obrazac za prijavu predavača koji žele da doprinesu kreiranju novih programa/modula i daju opšti doprinos zajednici.

U aprilu 2023. godine sprovedena je javna anketa, u cilju identifikovanja potrebe za jačanjem kapaciteta u različitim oblastima. Na osnovu rezultata navedene ankete, u junu 2023. godine usvojen je Plan programa obuka koje će se realizovati u periodu od novembra 2023. do marta 2024. godine i isti će obuhvatati teme:

- Budućnost javne uprave - primjena veštačke inteligencije;
- ChatGPT - primjene, izazovi i etička pitanja;
- Upravljanje konfliktima u javnoj upravi;
- Transformativno liderstvo i upravljanje promjenama;
- "Human-Centered Design" - uvod u dizajn usmjeren na čovjeka.

Program Digitalna Evropa

Crna Gora je, kao država kandidat za članstvo u EU, u junu 2023. godine, potpisala je Sporazum o pristupanju Programu Digitalna Evropa i time stekla status punopravnog učešća. Program Digitalna Evropa, čiji budžet iznosi 7,5 milijardi eura, je podijeljen na tri radna programa. Prvi obuhvata, 2021. i 2022. godinu, drugi, koji je trenutno aktivan i obuhvata 2023. i 2024, dok treći obuhvata period od 2025. do 2027. godine. Aktivnom

participacijom u programu, Crna Gora je u mogućnosti da u određenoj mjeri daje predloge na dalji razvoj programa, godišnje radne programe i sl.

Prepoznate ciljne grupe koje mogu biti korisnici ovog programa su prije svega javne institucije, digitalna i inovaciona zajednica, ali isto tako akademska i biznis zajednica, zatim istraživački centri, NVO sektor itd. U cilju ubrzanja ekonomskog oporavka i digitalne transformacije društva i privrede neophodno je obezbijediti tehničku i organizacionu podršku za akademsku, ICT i startup zajednicu i NVO sektor u digitalnom svijetu, u dijelu apliciranja za dostupne programe iz oblasti sajber bezbjednosti, super računarstva, vještačke inteligencije i unaprjeđenja digitalnih vještina.

Predlog prioriteta za 2024. godinu

REFORMA JAVNE UPRAVE

Prioritet 1. Ubrzanje procesa reforme javne uprave u saradnji sa resornim institucijama

- ❖ Obrazovanje **Savjeta za reformu javne uprave** u novom sazivu i usposvajanje koordinacionih tijela za oblast pružanja usluga, službeničkog sistema i zapošljavanja, otvorenosti i transparentnosti u radu javne uprave.
- ❖ Nastavak monitoringa procesa reforme javne uprave i priprema **Izvještaja o implementaciji AP Strategije reforme javne uprave, za 2023. godinu.**
- ❖ Usvajanje dokumenta na Vladi **Mapa puta za upravljanje kvalitetom u javnoj upravi sa planom promocije upravljanje kvalitetom 2024 – 2026, u cilju unpredjenja rada institucija u javnoj upravi i poboljšanja kvaliteta pruženih usluga.**

SARADNJA SA NVO

Prioritet 2. Unapređenje civilnog dijaloga kroz jačanje saradnje državnih organa i civilnog sektora.

- ❖ Efikasnija implementacija ciljeva i indikatora planiranih **Strategijom saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022 – 2026.** sa akcentom na

prevazilaženje izazova u oblasti volontiranja, finansiranja NVO, srednjoročnog planiranja prioriteta i uređenja normativnog okvira NVO (usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama NVO) koje je pokazao Izvještaj o implementaciji Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022 – 2026. za 2022.

- ❖ Nastavak monitoring procesa u skladu sa Strategijom saradnje organa državne uprave i NVO 2022-2026. i priprema **Izvještaja o implementaciji AP Strategije NVO, za 2023. godinu, sa Akcionim planom 2024-2026.** saglasno usvojenoj Strategiji saradnje organa državne uprave i NVO 2022-2026.

FINANSIJSKA PODRŠKA REFORMI JAVNE UPRAVE

Prioritet 4. Koordinacija i sprovođenje programa Sektorske budžetske podrške u okviru IPA III, u vrijednosti od 14 miliona EUR, u kontekstu podrške reformi javne uprave

- ❖ **Programiranje IPA fondova, povlačenje sredstava iz dostupnih EU fondova** kroz Sektorsku budžetsku podršku, koordinacija sa institucijama na nadležnim institucijama, kao i praćenje implementacije projekata programiranih kroz EU fondove, **sa posebnim naglaskom na finalizovanje ažuriranog Akcionog dokumenta koji će obuhvatiti dodatnih 5 mil EUR** kao podrška jačanju kadrovskih kapaciteta i poboljšanju procesa zapošljavanju s naglaskom na bolje korišćenje EU fondova.
- ❖ **Monitoring i izvještavanje** o ispunjenosti indikatora za isplatu **varijabilnih tranši Sektorske budžetske podrške u skladu sa Akcionim dokumentom za IPA 2022 u cilju obezbjeđivanja maksimalnog opredijeljenog iznosa od 10.5 mil EUR**
- ❖ Pored pomenute podrške, u toku je ugovaranje projekta **Osnaživanje lokalnih zajednica u evropskim integracijama Crne Gore** u saradnji sa Zajednicom opština i lokalnim samoupravama u CG, u okviru posebnog EU instrumenta EU Integration Facility (EUIF) u vrijednosti **od 1 mil EUR.**
- ❖ Takođe, očekuje se početak projekta **Tehničke podrške Vladi za unapređenje saradnje sa civilnim društvom u CG** u vrijednosti od **250.000 EUR** kroz program IPA Civil Society Facility (CSF).
- ❖ Očekuje se početak realizacije projekta **Efikasnija javna uprava u službi građana** koji Ministarstvo javne uprave zajednički finansira i sprovodi sa UNDP-em u vrijednosti od **176.000 EUR**
- ❖ Novi instrument Evropske unije - EU instrumenta za reformu (European Union Reform Facility - EURF) koji predviđa podršku Crnoj Gori u iznosu **od 10 miliona eura**, jedna od priritetnih oblasti finansiranja je **Digitalno upravljanje i usluge usmjerene na građane**, u okviru kojeg je takođe planirano korišćenje dostupnih sredstava.
- ❖ Koordinacija donatorske podrške i realizacija započetih projekata kroz podršku EUIF, UNDP, EURF itd.

MEĐUNARODNA SARADNJA

Prioritet 3. Osnaživanje administrativnih kapaciteta u kontekstu pregovaračkog procesa i međunarodne saradnje

- ❖ Kontinuirana **saradnja sa relevantnim međunarodnim organizacijama** (EU, SIGMA/OECD, ReSPA, RCC, EUIPA), u cilju jačanja podrške sveobuhvatnoj reformi javne uprave.
- ❖ **Unapređenje funkcionisanja Posebne grupe za reformu javne uprave između Evropske komisije i Crne Gore (PAR SG)**, sa naglaskom na osnaživanje uloge Posebne grupe kroz učešće predstavnika na visokom nivou, veću vidljivost dijaloga, reformi i uspostavljanje efikasnijeg mehanizma izvještavanja o postignutim rezultatima i izazovima u reformi.

NORMATIVA

- ❖ **Predlog Zakona o Vladi** - Donošenjem Zakona o Vladi izvršiće se kodifikacija propisa iz oblasti državne uprave i smanjiti broj propisa koji uređuju određena, međusobno povezana pitanja što bi olakšalo rad samoj Vladi, državnim organima ali i građanima i medijima koji bi jednostavnije i efikasnije ostvarivali komunikaciju. Takođe, ovim zakonom urediće se sastav Vlade Crne Gore, njen mandat, organizacija, način rada, odlučivanje, ovlašćenja Vlade i člana Vlade od prestanka mandata do izbora nove Vlade, odnos sa drugim državnim organima i druga pitanja od značaja za rad Vlade.
- ❖ **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama** - Izmjenama i dopunama zakona će se unaprijediti, precizirati i olakšati način registracije NVO, njihovo finansiranje i monitoring sprovedenih programa i projekata, osigurati dugoročno, pouzdano i kvalitetno partnerstvo između države i nevladinih organizacija.
- ❖ **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima i namještenicima**- Izmjene i dopune zakona doprinijeće jačanju profesionalizacije, merit principa i transparentnosti u pogledu zapošljavanja, jačanja sistema ocjenjivanja, uvođenja kompetencija za niže kategorije, budući da trenutno postoji Okvir kompetencija samo za najveće rukovodeće pozicije, jačanja položaja članova Komsije za žalbe i Disciplinske komisije, te boljeg rješenja za interno tržište rada;
- ❖ **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijskom nadzoru** - Izmjene i dopune zakona doprinijeće većem stepenu kvaliteta i zakonitosti u postupku vršenja inspekcijskog nadzora, te obezbjeđivanju jednostavnijeg i efikasnijeg rada inspekcijskih organa, kako bi se stvorili neophodni mehanizmi koji će obezbijediti sveobuhvatno, ujednačeno, srazmjerno i efikasno postupanje inspektora, profesionalizam i kvalitet rada inspekcijskih organa, a što je od izuzetne važnosti za subjekte nadzora u smislu njihove pravne sigurnosti.

❖ **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi-**

Izmjene i dopune zakona doprinijeće jačanju međuopštinske saradnje, unaprijeđenje sprovođenja upravnog nadzora nad jedinicama lokalne samouprave, upravljanje ljudskim resursima, kao i revidiranje odredbi koje će unaprijediti sistem funkcionisnja lokalne samouprave.

DIGITALNA INFRASTRUKTURA

Ključni uslov za digitalizaciju i digitalnu transformaciju društva je, svakako, savremena, stabilna i bezbjedna digitalna infrastruktura. U proteklom periodu, izvršen je veliki broj aktivnosti koje se odnose na unapređenje informatičke infrastrukture i informaciono-komunikacione mreže organa, uvođenje bezbjednosnih procedura i optimizaciju hardverskih komponenti. Međutim, uzimajući u obzir rapidan i kontinuirani razvoj informacionih tehnologija na globalnom nivou, proces unapređenja digitalne infrastrukture je konstantan i mora biti usklađen sa svim međunarodnim standardima, preporukama i dobrim praksama.

1. Državni Data centar i Disaster Recovery Data centar

Izrada Studije izvodljivosti o potrebi izgradnje Državnog Data centra i Disaster Recovery Data centra, koja će pružiti sve neophodne informacije, posmatrajući proces iz različitih aspekata.

2. Nastavak implementacije Disaster Recovery servisa za kritične informacione sisteme

Obezbjeđivanje dodatnog optičkog gigabitnog linka i pametnih mrežnim bezbjednosnim uređajima, u cilju obezbjeđivanja nesmetanog rada kritičnih informacionih sistema u slučaju otkazivanja veze u primarnom Data centru.

3. Jačanje systemske i informaciono-komunikacione infrastrukture

Nastavak unapređenja systemske i informaciono-komunikacione infrastrukture i sistema za informacionu/sajber bezbjednost, kao što su sistem za upravljanje rezervnim kopijama i sistem za prevenciju od napada, kao krajnji benefit za organe državne uprave.

4. Komunikacioni linkovi za državne organe i organe državne uprave

Zakup optičkih, mjesnih i međumjesnih, MPLS i redudatnih linkova, kao i internet kapaciteta na godišnjem nivou, za potrebe državnih organa i organa državne uprave.

SAJBER BEZBJEDNOST

Razvoj sposobnosti za efikasnu sajber odbranu, kako bi se suočili sa sve brojnijim sajber prijetnjama i obezbijedila stabilnost, bezbjednost i funkcionalnost u digitalnom svijetu, postaje imperativ. U proteklom periodu, Ministarstvo javne uprave je sprovelo veliki broj aktivnosti na ovom planu, a u narednom periodu će naš fokus naročito biti na sljedećem:

1. Implementacija Zakona o informacionoj bezbjednosti

- *Definisanje kritične informatičke infrastrukture* – preduslov za kvalitetnu organizaciju sajber bezbjednosti u Crnoj Gori;
- *Sprovođenje mjera informacione bezbjednosti (nadležnost: Vladin CIRT)* – implementacija i održavanje bezbjednosnih protokola i praksi, dizajniranih u cilju zaštite kritične informatičke infrastrukture;
- *Nadzor nad sprovođenjem Zakona* – formiranje Odjeljenja inspekcije informacionog društva u okviru Ministarstva javne uprave;
- *Standardizacija informacionih sistema* – implementacija bezbjednosnih kontrola, u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima informacione/sajber bezbjednosti;
- *Jačanje otpornosti kritične informatičke infrastrukture* –

2. Jačanje sajber otpornosti

- *Jačanje kadrovskih kapaciteta Vladinog CIRT-a* – zapošljavanje kvalifikovanih službenika da mogu ispuniti zahtjeve i odgovoriti na izazove predviđene NIS2 direktivom;
- *Unaprjeđenje rada GSOC-a* – uspostavljanje mehanizama za odgovor na incidente i vršenje forenzičke analize;
- *Podizanje svijesti o važnosti sajber bezbjednosti* – organizacija obuka/treninga za zaposlene u organima državne uprave, kontinuirana distribucija korisnih informacija putem portala cirt.gov.me, društvenih mreža i sredstava javnog informisanja;
- *Akcioni plan za Strategiju sajber bezbjednosti 2022-2026* – donošenje novog Akcionog plana za 2024. godinu, sa fokusom na zaštitu kritične informatičke infrastrukture;
- *Snaženje međunarodne saradnje* – nastavak integracije Vladinog CIRT-a u međunarodnu mrežu, u cilju razmjene informacija i dijeljenja najboljih praksi u oblasti sajber bezbjednosti;
- *Sajber laboratorija* – uspostavljanje sajber arene za potrebe vršenja simulacija sajber napada i testiranja ranjivosti informacionih sistema, za potrebe činilaca kritične informatičke infrastrukture;
- *Podrška inovativnim kompanijama iz oblasti sajber bezbjednosti* – podsticanje crnogorskih kompanija da još snažnije rade na razvoju softverskih rješenja za obezbjeđivanje sajber zaštite.

DIGITALNA TRANSFORMACIJA

Digitalna transformacija predstavlja ključni pokretač promjena u savremenom društvu i ekonomiji. Ona obuhvata širok spektar inovacija i tehnoloških promjena koje su usmjerene ka poboljšanju efikasnosti, transparentnosti i otvorenosti u svim aspektima društvenog i poslovnog života.

Ministarstvo javne uprave konstantno ulaže velike napore kako bi obezbijedilo povoljan ambijent za obavljanje poslovnih procesa kroz upotrebu informaciono-komunikacionih tehnologija i digitalnih servisa za različite namjene. S tim u vezi, naš fokus je na sljedećem:

1. Digitalne vještine

- *Digitalna akademija* – uspostavljanje e-learning platforme za edukaciju i povezivanje svih relevantnih aktera koji rade na građenju digitalnih i leaderskih vještina javnih službenika, učenika i studenata, kao i ranjivih kategorija stanovništva;
- *Sajber akademija* – obuka treneri iz oblasti sajber bezbjednosti, u saradnji sa privatnim sektorom i akademskom zajednicom, kako bi bili spremni da se zaštite od sajber napada i spriječe iste.

2. Administracija bez papira

- *Upravljanje procesom elektronskih sjednica Vlade (eSV)* – uspostavljanje nove platforme za dostavljanje materijala za elektronska zasijedanja Vlade;
- *Sistem za elektronsko upravljanje dokumentima (eDMS)* - uspostavljanje novog informacionog sistema za elektronsko upravljanje dokumentima;
- *Uspostavljanje platforme za Certifikaciono tijelo* – uspostavljanje novog Certifikacionog tijela za pružanje elektronskih usluga povjerenja, kao što su elektronski potpis i pečat, autentifikacija internet stranica, elektronski vremenski pečat, elektronska preporučena dostava, kvalifikovana usluga verifikacije kvalifikovanog elektronskog potpisa i pečata, kvalifikovana elektronska preporučena dostava i udaljeni elektronski potpis;
- *Sistem za identifikaciju i autentifikaciju (NS-eID)* – informacioni sistem koji ima funkciju elektronske identifikacije, odnosno autentifikacije i autorizacije korisnika prilikom korišćenja elektronskih usluga na nivou javne uprave.

3. Digitalni servisi i usluge

- *Implementacija novog portala eUprave* – jedan virtuelni šalter za sve elektronske usluge;
- *Unapređenje sistema za elektronsko plaćanje i kontrolu naplate (NS-NAT)* – nadogradnja administrativnog dijela portala, u smislu obezbjeđivanja mogućnosti naplate sudskih taksi.

4. Digitalizacija na lokalnom nivou

- *Uspostavljanje portala lokalne eUprave* – jedinstveni šalter svih elektronskih servisa na nivou lokalnih samouprava;

- *Uspostavljanje elektronskih servisa lokalne samouprave* – razvoj i uspostavljanje elektronskih servisa vezanih za poslove lokalnih samouprava.

5. Interoperabilnost

- *Akcionni plan za Strategiju digitalne transformacije 2022-2026* - donošenje novog Akcionog plana za 2024. godinu;
- *Koordinaciono tijelo za upravljanje procesom digitalne transformacije* – jačanje uloge i kapaciteta kroz uspostavljanje stručnih tijela, zaduženih za specifične oblasti iz domena digitalne transformacije;
- *Unapređenje sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP)* – brže i jednostavnije pristupanje institucija, veći integritet podataka i snažnija bezbjednost.

6. TrSPARENTNOST I OTVORENOST

- *Proširenje web portala GOV.ME u dijelu diplomatsko-konzularnih predstavništava* – prilagođavanje funkcionalnosti potrebama DKP i razvoj modula za centralno upravljanje od strane Ministarstva vanjskih poslova;
- *Izrada Vodiča administrativnih postupaka Vlade Crne Gore* – jedinstven način predstavljanja svih usluga koje pruža državna uprava građanima i privredi.